

קול קורא
לכנס מקרס 2023
עמ' 16

פועלי כל הארצות התאחדו!

זה הדבר

زو هديرخ ZO HADEREKH

גיליון 36 מיוחד לחג / 13 בספטמבר 2023

דמוקרטיה או מרד

על לאומיות ואזרחות

הבשורה מבאר שבע

המחאה מבודדת את נתניהו

מכתבים למערכת

מבקשי מקלט חיים בפחד

מאז האירועים הקשים ברחובות דרום תל-אביב המצוקה שם קשה ביותר. בקרב מבקשי מקלט קיים פחד גדול מפני הבאות, הן מפני האלימות ברחובות שעלולה לפרוץ שוב, והם מפני הצעדים שהממשלה מתכננת נגד הפליטים. יש המפחדים להגיע למשרדי א.ס.ף, ונשארים בבית.

אנחנו עוסקות באיסוף פרטים על שאירע ובהעלאת השאלות הנוקבות שמטרידות אותנו, וראוי שיטרידו כל אחד ואחת שחיים במרחב הזה: מדוע אישרה המשטרה מלכתחילה את קיום האירוע למרות ההתרעות הרבות שקיבלה מראשי קהילת הפליטים? מדוע לא פעלה מראש להפריד בין המפגינים? מדוע לא נערכה כראוי, בכוחות ובאמצעי פיזור מידתיים, לקיומן של ההפגנות חרף ההתרעות מפני אירועי אלימות צפויים? ומדוע השתמשה במכת"זית ב-33 ההפגנות, בירי חי לעבר המפגינים? נדמה שגורמים בממשלה רק חיכו לגפרור שיצית את מסע ההסתה הפרוע נגד קהילת הפליטים ומבקשי המקלט האריתריאים בישראל. שימוש בפרקטיקות אנטי-דמוקרטיות כמו מעצרים מינהליים וגירוש, שעלו בקבינט שהתכנס, סולל את הדרך לפגיעה אנושה נוספת בזכויות האדם ומכשירים את דעת הקהל ליוזמות חקיקה נוספות שירעו את מצבם כאן ויובילו לרדיפה ולהתנכלות שיטתית.

שנים ידוע שהאירועים שמקיימת השגרירות בקרב פזורת אריתריאה בעולם הם מפגני תמיכה בשלטון הדכאני של איסיאס אפאורקי. אלה נועדו להלך אימים על הפליטים הרבים שנמלטו מהמדינה הדיקטטורית ומבקשים מקלט במדינות אחרות. קיום האירועים מעורר פחד ממי שדיכא, עינה ורדף באריתריאה, ובהתאם לדיווחי חברי קהילה ודוחות בינלאומיים, ממשיך לרדוף אותם גם מחוץ למולדתם באמצעות סוכני משטר אשר נשלחים לכל העולם. יצוין שאלומות באשר היא ראויה לכל גינוי. אנו מצפות שימוצה הדין עם כל מי שפעל באלימות. סמוך לפרוץ מעשי האלימות התחלנו לקבל דיווחים על שימוש בירי חי נגד המפגינים. ככל שהשעות נקפו התרבו הדיווחים והעדויות על כך. התנהלות המשטרה בעימותים בדרום תל-אביב מעלה חשש כבד כי היא כשלה בניהול האירוע, שבמהלכו נעשה שימוש בירי בשכונות מגורים וכ-150 נפצעו.

דיוני המעצרים, במהלכם הביאה המשטרה בפני שופט אנשים ללא זיהוי שמי, ללא ראיות וביניהם רבים ש"נשלפו" מבית החולים, מעלים ספק רב באשר לרצון המשטרה ולרצונה להביא לדין את מי שאכן פעל באלימות.

עמותת א.ס.ף עומדת ביתר שאת לצד הפליטים ומבקשי המקלט בישראל במתן סיוע פסיכו-סוציאלי והומניטרי כמו גם בעבודה ציבורית מול רשויות המדינה ובהעלאת המודעות בקרב הציבור הרחב למצב הבלתי נסבל אליו נקלעו הפליטים ומבקשי המקלט.

טלי אהרנטל, מנכ"לית א.ס.ף

ניתן לשלוח מכתבים למערכת באמצעות הדוא"ל

zohaderekh@gmail.com

או לחיבת דואר 26205 ת"א-דפ" 6126102

דברים בשם אומרם

המשטרה מאשרת: מיליוני מפגינים ברחובות...

"מפכ"ל המשטרה קובי שבתאי התייחס בנאומו במהלך ועידת המשפט ה-12 של לשכת עורכי הדין לפעילות המשטרה ולהפגנות נגד המהפכה המשפטית, ואמר כי להערכתו מאז תחילת השנה יצאו לרחובות כ-6-7 מיליון אזרחים, ומתוך כ-4,400 מוקדי מחאה, המשטרה השתמשה במכת"זית ב-33 מוקדים בלבד".

אח הראל, "חאלה", 4.9

...המסוגלים לעצור את ההפיכה המשטרית...

"היועץ לביטחון לאומי של הממשלה, צחי הנגבי, הודה כי המחאה נגד המהפכה המשפטית הייתה אפקטיבית והיוותה גורם מכריע בעצירת הרפורמה המקורית של השר יריב לוין. בריאיון ששודר בתוכנית "אנשים" בערוץ 12, הודה הנגבי, המקורב לראש הממשלה בנימין נתניהו, כי הוא הופתע מאוד מעוצמת המחאה, ואף הציג אותה באופן חיובי. 'מאוד שמחתי כשהבנתי שהתחזיות השחורות של המוחים על דיקטטורה, פשוט לא הולכות להתגשם'. הנגבי הודה כי המחאה והאיומים באי-התייצבות היו גורם מכריע בכך שאותן 'תחזיות שחורות' לא יתגשמו. 'המחאה הייתה הגורם הכי אפקטיבי בעצירת התוכניות המקוריות של הרפורמה המשפטית. זו עובדה'".

חדשות 12, 4.9

...והגורמים צערו בקרב הביביסטים

"אחיי למחנה. הבעיה היא לא נתניהו, הבעיה היא אנחנו. תקראו לי ביביסט, תקראו לי תמים. אבל בסופו של דבר נכשלנו. ואני אומר את זה קודם כל לעצמי. לא הבנו את הכוחות האדירים שבצד השני. לא הבנו עד כמה רחוק יסכימו ללכת במחאת השמאל".

ציוץ של פעיל הליכוד, ברליה קרומבי, 6.9

אחרי האריתריאים יגיע תור הבוגדים

"ההתעללות המשפטית במפגינים האריתריאים העצורים היא רק חזרה גנרלית לקראת מהלך מאיים הרבה יותר. תחילה ביקשה המשטרה, בעצה אחת עם הפרקליטות, לעכב את שחרורם ממעצר, כדי שאפשר יהיה להגיש ערעור על החלטת השחרור. אבל משנראה, כי הראיות עשויות להספיק כדי לשכנע את השופטים להאריך את המעצר, ואחרי שהמשטרה ספגה ביקורת על שלא הגישה ראיות מספקות בשלב המעצר הראשוני - הוחלט להעביר 53 מן העצורים להליך מינהלי ולוותר על הדיון המשפטי הראוי".

צבי בראל, "הארץ", 6.9

איפה הוא היה ב-50 השנים האחרונות?

"ישראל כופה משטר אפרטהייד על הגדה המערבית. בריטוריה בה שני בני אדם נשפטים תחת שתי מערכות משפט שונות, זו מדינת אפרטהייד".

ראש המוסד לשעבר תמיר פרדו, סוכנות אי.פי, 6.9

המחאה הצליחה לבודד את נתניהו

או ארעיים. זה הדין גם לגבי הגוש נגד הכיבוש, שהחל כקבוצה קטנה בשבועות הראשונים של המהמה בקפלן ובמרוצת החודשים שחלפו הכה יתד בכ-20 מוקדים ברחבי הארץ.

המסקנה השלישית היא שהמחאה היא (עדיין) ביסודה ספונטנית ואין לה הנהגה המקובלת על כל מרכיביה. קוצר הראייה הפוליטית של פרופ' שקמה ברסלר, המתוארת בעיתונות כ"מנהיגת המחאה", ודומיה סופגים ביקורת גוברת דווקא מתוך שורות המחאה. ישנם גם המפנטזים על הקמת "מפלגת המחאה" על בסיס אידיאולוגי החופף עם קווי היסוד הרופפים עד מאוד של מפלגות בורגניות כגון "המחנה הממלכתי" של גנץ או "יש עתיד" של יאיר לפיד. מסרי המחאה נותרו אפוא לא אחדים.

“זו הדרך” מפרסם זה חודשים מדור קבוע: “קולות המחאה”, ובו נאומים של פעילים בעצרות הנערכות בפריפריה. הנאומים ברובם עוסקים במאבק בכיבוש, בסולידריות עם האוכלוסייה הערבית מול גל הפשיעה והרצח הגובר, בהגנה על הזכויות החברתיות של הנשים ושל הלהט”ב ובעמידה איתנה נגד הפשיזם והגזענות.

מסקנה רביעית: המחאה טרם מיצתה את פוטנציאל הגיוס ההמוני – בייחוד בקרב האוכלוסייה הערבית (שכמעט שאינה לוקחת בה חלק) ובפריפריות החברתיות – שכונות ועיירות פיתוח.

נפגש אחרי החגים

מבחן המחאה הבא יהיה לאחר החגים. ב-15 באוקטובר תחדש הכנסת את דיוניה, זה יהיה גם היום הראשון של שנת הלימודים במוסדות ההשכלה גבוהה. בקרב פעילי המחאה גוברת הדרישה להופכו ל"יום זעם לאומי". באוניברסיטאות ובמספר מכללות ציבוריות, בהן הכריזו המרצים סכסוכי עבודה על רקע ביטול עילת הסכירות, מתוכננות "שביתות אזהרה". גם בקרב הרופאים ישנם הדורשים להצטרף לשביתה, מאחר שהסתדרות הרפואית הכריזה סכסוך בדומה למרצים.

על רקע זה יש מקום לדרוש להכריז שביתה כללית. חיוני לפעול בנחרצות על מנת שההסתדרות תכריז סכסוך עבודה כללי בעקבות השלכותיה השליליות של ההפיכה המשטרית על מעמד העובדים ועל זכויותיו. שביתה כללית בשילוב "יום זעם" המלווה במחאות המוניות ברחבי הארץ יהיו מסמר נוסף בארון הקבורה של ממשלת נתניהו-בן גביר.

אפרים דויד

ההפגנה העוצמתית שנערכה בירושלים (11.9) ערב הדין בבית המשפט העליון בנושא ביטול עילת הסבירות מוכיחה, כי המחאה ההמונית ברחובות איתנה ונחושה. שלטון הימין ניסה שוב ושוב לכתר ולבודד את ההמונים ברחובות ("בוגדים", "שמאלנים", "אנרכיסטים"). אך לאחר חודשים ארוכים ניתן לקבוע שזו דווקא המחאה שהצליחה לבודד את השלטון, אשר במצוקתו הגוברת משמיע קולות של "מתינות" ו"הידברות".

למרבבה ההפתעה ישנם הקונים את הסחורה המשומשת והבוליה של בנימין נתיהו. הבולט ביניהם: יו"ר המחנה הממלכתי, ח"כ בני גנץ, המתגלה (שוב!) כפוליטיקאי-צלופח המוכן, תמיד, לשרת את הסדר הקיים.

מחאה בגלים

מוקדם לסכם את המחאה ההמונית, המצליחה לתקוע מקלות בגלגלי השלטון ולבלום את תהליך הפשיזציה המואץ. אפס ניתן להסיק לפחות ארבע מסקנות לגבי המגמות המסתמנות והכיוונים האפשריים.

המסקנה הראשונה היא שבדומה למחאות המוניות בעבר בישראל (זכורה לטוב מחאת יוקר המחיה בקיץ 2011) ואף בעולם, המחאה הנוכחית מתפתחת בגלים. היו בשלטון שסברו שירידה מסוימת במספר המפגינים בקפלן במוצאי שבתות במהלך הקיץ, היא סימן לדעיכת המחאה. אך ההפגנה בירושלים בתחילת השבוע הפריכה השערה זו.

המסקנה השנייה היא שמדובר במחאה מבוזרת. קרי ככל שחולף הזמן, גדל מספרם של מוקדי מחאה מקומיים, קבועים

הכיבוש אינו סביר

בגדה המערבית נהרסים חיים יום ויום ושעה שעה:
תושביה הפלסטינים נפצעים, נרצחים, ורכושם - הפקר.

בהתעלמות ובחסותו של צה"ל מתחוללים פוגרומים, נשפים בתים ומכוניות, מושחתים מטעים ושדות ושטחי מרעה נגזלים באליומות. היד המבצעת היא ידם של המתנחלים ונעור הגבעות. היד המאפשרת והתחובה בכיס היא ידם של החיילים.

כתוצאה מכך לאחרונה ננטשו ארבעה כפרים מיושביהם הפלסטינים:

עין סמיה, קאבון, ראס-א-תין ובאקה שבבקעת הירדן.

החברה הישראלית שותפה ברובה לפשעים האלה בעצימת עיניים, בעמידה מן הצד ובשליחת הבנות והבנים לשרת בשטחים הכבושים.

תחת הממשלה המכהנת היום בישראל האוכלוסייה הפלסטינית מועדת לגירושים בקנה מידה גדל והולך ואף לטרנספר בחסות "מבצע", מלחמה או מצב חירום. ההתנגדות חייבת להתמקד: בלי זכות לחיים, לחירות, לכבוד ושוויון הקריאה "ד-מו-קרט-יה!" היא טרסה חלולה.

מאבק נגד חוק ביטול עילת הסבירות חייב לקבוע כי:

- מדיניות של נישול, גירוש ושליטת זכויות אדם ממיליוני בני אדם – אינה סבירה.
- מדיניות של התעלמות מהתעללות, פוגרומים וגזל לאור היום – אינה סבירה.
- התנגדות לכיבוש וסירוב לקחת חלק בפשעי מלחמה – סבירים לחלוטין והם חובה בעיני כל של אזרח ואזרחית ושל כל חייל וחיילת.

חייל/ת אל תעמדו מנגד, יש דברים שאנשים הגונים אינם עושים.

במקום שאין אנשים, השתדל להיות איש (פרקי אבות)

שר העבודה יואב בן צור אינו מוטרד מהקטל בענף הבנייה

עלייה תלולה של מספר ההרוגים בתאונות עבודה

להציל את חייהם אילו היו מיישמים את החלטת הממשלה מספטמבר 2021 לבצע הכשרות בטיחות לעובדי בניין פלסטינים. לפני שנתיים בדיוק התקבלה החלטה ממשלה זו שהורתה למנהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית במשרד העבודה לבחון וליישם מנגנון לביצוע הכשרות בטיחות לעובדי בניין פלסטינים, וזאת בתיאום עם משרדי ממשלה אחרים.

העובדים הפלסטינים הם יותר משליש מההרוגים בתאונות עבודה באתרי בנייה כל שנה וכ-40% מההרוגים מתחילת שנה זו. "ידוע לכל שרבים מהם לא עוברים שום הכשרות בטיחות, ובוודאי שלא הכשרה מספקת. בשנת 2022 נערך פיילוט ליישום ההכשרות שהוכתר כהצלחה – אולם המהלך נעצר ולא חודש עד עצם היום הזה" הוסיפו בקבוצה.

פועל בן 25 נהרג ביום שני (11.9) בתאונת עבודה בשטח חקלאי סמוך לצומת בית הערבה, לאחר שנפגע מטרקטור. חובשים ופראמדיקים של מד"א שהגיעו למקום מצאו את העובד ללא סימני חיים וקבעו את מותו.

חובש בכיר במד"א מאיר פולק: "הגענו למקום האירוע והובילו אותנו אל הפועל ששכב סמוך לטרקטור כשהוא מחוסר הכרה וסובל מפגיעות קשות בגופו. הוא היה ללא סימני חיים ונאלצנו לקבוע את מותו במקום".

יום לפני כן נהרג הפועל עיסאם עאזר ג'ובראן, בן 60, תושב ריינה, לאחר שנפל מגובה שלוש קומות במהלך שיפוץ בית במועצה המקומית ריינה בגליל התחתון. כונני מד"א דיווחו כי נמצא שוכב סמוך לפיגומים כשהוא מחוסר הכרה וסובל מפגיעה רב מערכתית. לאחר ניסיונות החייאה נאלצו לקבוע את מותו.

הקבוצה למאבק בתאונות בניין ותעשייה מסרה, כי ארבעה עובדי בניין פלסטינים נהרגו בשבועות האחרונים בארבע תאונות עבודה קטלניות. סעיד מוקבל, בן 58, תושב קרית בשטחים הפלסטיניים הכבושים, נפל מגובה 6 מ' בעבודות שיפוצים בבית בלוד. הוא נפצע ב-30 באוגוסט ונפטר מפצעיו כשבוע לאחר מכן. כעבור יממה נהרג מוחמד פטאפטה, בן 40, תושב תרקומיא, שנפל מקומה 5 באתר תמ"א בקריית אונו. ביום שני (4.9) נהרג ממדוח אפרנגי, בן 46, תושב שג'אעיה ברצועת עזה, שנפל מגובה שלוש קומות באתר בנייה בעראבה שבצפון. באותו יום נהרג אחמד נופל, בן 30, תושב חלחול. הוא התחשמל למוות בעבודות להרחבת המפעל "קניאל תעשיות" בקריית גת.

על פי הקבוצה למאבק בתאונות בניין ותעשייה, ארבעה עובדים נהרגו בתאונות עבודה מתחילת ספטמבר, וחמישה נוספים נהרגו במהלך חודש אוגוסט. "מתחילת השנה חלה עלייה של יותר משליש במספר ההרוגים בתאונות העבודה באתרי הבנייה לעומת פרק הזמן המקביל אשתקד. אולם, לא נראה שמשרד העבודה והשר יואב בן צור העומד בראשו טורדים מההדרדרות החמורה בבטיחות העובדים בישראל", נמסר.

בהתייחסה למקרי המוות הרבים של פועלים פלסטינים מסרה הקבוצה למאבק בתאונות בניין ותעשייה: "ניתן היה

ישראל מנעה יצוא

סחורות מרצועת עזה

ישראל מנעה מיום שלישי (5.9) בבוקר באופן גורף הוצאת סחורות מרצועת עזה דרך מעבר כרם שלום. רק ביום שישי (8.9) בצהריים הוחלט לחדשה. על פי הדיווחים, ההחלטה לסגור את המעבר קשורה באירוע שהתרחש יממה לפני כן, בו סוכלה לכאורה הברחת חומר נפץ בתוך משלוח בגדים. כניסת סחורות לרצועה דרך מעבר כרם שלום נמשכת בכפוף להגבלות שמטילה ישראל דרך קבע.

על פי ההערכות ברצועה, עצירת השינוע מעזה בידי ישראל גרמה הפסדים של מאות אלפי שקלים לענף החקלאות, בו מועסקים יותר מ-60 אלף עובדים, ולענפי תעשייה שונים המעסיקים אלפי עובדים נוספים.

מרכז גישה – המרכז לשמירה על הזכות לנוע, שלח מכתב בהול לשר הביטחון יואב גלנט ולמתאם פעולות הממשלה בשטחים, האלוף רסאן עליאן, בדרישה לביטול ההחלטה. "אלפי אזרחים, ביניהם הסוחרים והעובדים במגזרי החקלאות והתעשייה השונים, נענשים בצורה ישירה על לא עוול בכפם בגין אירוע אחד שאינו קשור בהם בכל דרך שהיא. מכאן שמדובר בהחלטה אשר נובעת ממניעים ענישתיים", כתב.

"שוב ושוב עושות הרשויות הישראליות שימוש פסול בשליטתן במעברים כאמצעי ענישה קולקטיבית. על ישראל לבטל מיד את החלטתה הפסולה, המהווה ענישה קולקטיבית בלתי חוקית, ולחדש לאלתר יציאת סחורות מעזה דרך מעבר כרם שלום", הדגיש.

היציאה השנתית מרצועת עזה, בעיקר לישראל ולגדה המערבית שתחת כיבוש, מוערך בכ-134 מיליון דולר. מעבר כרם שלום, הנשלט אזרחית וביטחונית בידי ישראל, הוא מעבר הסחורות העיקרי של רצועת עזה והיחיד בינה לבין ישראל. כל תנועה של סחורות דרכו מחויבת בתיאום מול הרשויות הישראליות, בכפוף להגבלות שאוכפת ישראל.

זו אינה הפעם הראשונה שבה ישראל חוסמת תנועת סחורות מסוגים שונים דרך מעבר כרם שלום בתגובה לאירועים נקודתיים. בין 2007 ל-2014 ישראל אסרה כליל על הוצאת סחורות מעזה לשינוע בישראל ובגדה המערבית.

קבלו את

זו הדרך

מדי שבוע בדוא"ל

או בדואר רגיל

המעוניינים לקבל בדואר אלקטרוני, ללא תשלום, מתבקשים לשלוח

כתובת דוא"ל אל: zohaderekh@gmail.com

המעוניינים לקבל בדואר רגיל, מתבקשים לכסות את הוצאות

המשלוח באמצעות תרומה של 150 שקל בשיק לפקודת המפלגה

הקומוניסטית הישראלית, ת"ד 26205 תל-אביב 6126102

ראש הממשלה בנימין נתניהו מצטלם עם מתגייסים, מארס 2023 (צילום: לע"מ)

תקציב המדינה בימי ההפיכה המשטרית יותר כסף לכיבוש; פחות לרווחה

בעוד שבמדינות אחרות ירדה ההוצאה הציבורית האזרחית אחרי תקופת הקורונה לרמת ביניים – מתחת להוצאה בשנות הפנדמיה אך מעל להוצאה הממוצעת בתקופה שלפניה – בישראל המצב רק הוחמר. ההוצאה הממשלתית למימון שירותים ציבוריים חזרה לרמתה בשנת 2005.

בשנת 2022 עמדה ההוצאה האזרחית הממוצעת (ללא תשלומי ריבית או הוצאות צבאיות) במדינות הקפיטליסטיות המפותחות על כ-43% מהתמ"ג, ואילו בישראל היא הייתה רק כ-31% – בדומה לשיעור לפני שני עשורים. "הוצאה נמוכה זו מגבילה את היקפם ואת איכותם של השירותים שהממשלה מספקת לאזרחיה", מצוין בדו"ח.

הירידה בהכנסות ממסוי מקורה בהקלות להון, ולא דווקא משינוי במדיניות של הטלת מיסים בלתי-ישירים ורגרסיביים (כגון מס ערך מוסף – מע"מ).

סינדרום "המדינה זה אני"

ההפיכה המשטרית העצימה את הקושי להרחיב לאורך זמן את ההוצאה האזרחית ולהעלות את רמת החיים. זאת, עקב ערעור יציבותה של המערכת המוסדית ועקב הפגיעה הצפויה בפעילות הכלכלית.

במרכז אדוה מזהירים שההפיכה המשטרית "מאיימת גם על המעמד הבינוני והבינוני-גבוה, המפעיל את מרבית מנגנוני המדינה ומתפרנס מכך. זאת משני טעמים עיקריים: האחד, החשש שמא הגברת הרשות המבצעת, לצד החלשת המוסדות 'שומרי הסף', תאפשר לשלטון יד חופשית להנהגת מהלכים שרירותיים, שיפגעו ביציבות התפקודית של זרועות המדינה, שהן כאמור מקור ההכנסה והשירותים שמהם נהנים רבים מקרבם; הטעם השני, החשש שמא הריכוזיות השלטונית תאפשר מהלכי מדיניות מגזריים".

"מעל כל אלה, ישנו החשש שמא ראשי השלטון כבר מתפתים לראות את עצמם כפי שלואי ה-14 ראה את עצמו: 'המדינה זה אני'. כאשר 'המדינה זה אני', תקציב המדינה הוא בעצם תקציבו האישי של השליט", סיכמו.

שמואל אורניץ'

תקציב המדינה לשנים 2023-2024, שאושר ב-24 במאי, ממשיך מגמה ארוכת שנים של הוצאה גבוהה עבור הצבא והכיבוש וצמצום השירותים הציבוריים. כך עולה ממחקר שפרסם השבוע (11.9) מרכז אדוה שכותרתו: "תקציב המדינה בימים של הפיכה משטרית".

לדברי מחברי המסמך, ד"ר שלמה סבירסקי ואיתי קונור אטיאס, "העזווע שגורמת ההפיכה המשטרית לכלכלת ישראל מאיים להקטין עוד יותר את צד ההכנסות בתקציב המדינה. המשמעות עלולה להיות צמצום נוסף של השירותים הציבוריים האוניברסליים – אלו שמיועדים לתושבי ולתושבות המדינה כולם, ללא העדפה מגזרית".

ההוצאות הצבאיות מגיעות בישראל לכמעט חמישית מהתקציב כולו. שיעור ההוצאה למימון הצבא מהתוצר המקומי הגולמי (תמ"ג) צפוי להמשיך להיות גבוה בישראל בהשוואה בינלאומית. בשנים 2023 יעמדו תקציבי משרד הביטחון והמשרד לביטחון לאומי יחד על כ-95 מיליארד שקל בשנה. מתוכם יועברו 21 מיליארד לבן גביר.

ישראל תופסת את המקום הראשון בשיעור ההוצאות הביטחוניות מבין המדינות הקפיטליסטיות המפותחות החברות בארגון לפיתוח ולשיתוף פעולה כלכלי (OECD). בישראל, יותר מ-12% מתקציב המדינה מוקצים להוצאות צבאיות. אחריה ברשימה: קוריאה הדרומית (כ-10%) וארה"ב (כ-8%). בתחתית הטבלה: אירלנד – פחות מאחוז.

פחות הכנסות - פחות שירותים

לדברי חוקרי אדוה, "גם מבחינת מיסוי – אין חדש תחת השמש הישראלית, ונטל המס ממשיך להיות נמוך" בהשוואה למדינות הקפיטליסטיות האחרות. "כאילו לא די בכך, מנתונים ראשוניים שהצטברו משני הרבעונים האחרונים עולה שישנן ירידות בהשקעות בישראל ובגביית המיסים. השערה מושכלת של כלכלנים רבים היא, שהירידה קשורה, בחלקה לפחות, בחששות שמעוררת ההפיכה המשטרית בקרב משקיעים ובעלי הון", הדגישו. התוצאה היא, כאמור, שירותים ציבוריים מדולדלים וברמה נמוכה, וחזרה לשיעורי התקצוב הנמוכים של שירותים אלה כבימי טרום הקורונה.

יהלי אגאי בעצות הסרבנים שנערכה בגימנסיה הרצליה בתל-אביב:

הברירה היא דמוקרטיה או מרד

מה שאני מנסה להגיד מתמצה במשפט ידוע של לוחם החופש ד"ר מרטין לותר קינג: "אי צדק במקום כלשהו הוא סכנה לצדק בכל מקום". מה שמתחיל כפגיעה נקודתית בדמוקרטיה, בהתפשרות על עקרונות הצדק והשוויון במקום מסוים וכלפי אנשים מסוימים, במקדם או במאוחר יתפשט, יזלוג לכל פינה וימלא כל חריץ, יגדל לממדים מפלצתיים ויכלה אפילו את מי שיצר אותו.

ההפיכה המשטרית של יריב לויץ ושמחה רוטמן נולדה מהשדים שהחברה הישראלית מסתירה בארון. אנחנו עדות כיום לפרקטיקות דיכוי שהיו נחלתם של מיעוטים וכעת הן בעיה של הציבור כולו. במכתוזת ובבואש השתמשו באופן סדיר לפיזור הפגנות של ערבים, אתיופים, וחרדים, ועית הם מופעלים נגד המפגין האשכנזי-החילוני הממוצע. אידיאולוגיית העליונות היהודית, שפלסטינים ומבקשי מקלט הרגישו את מימושה על עורם מאז קום המדינה, מורגשת כעת בכל תחומי של החיים.

ההורים נכשלו

אני שומעת לעתים קרובות מבני הדור הצעיר המאוד פעיל ומודע פוליטי את הביטוי שההורים שלנו נכשלו. זו אמירה קשה, אבל היא מהדהדת בקרב רבות מאיתנו משום שיש בה מהאמת. אנחנו חשות שההורים שלנו בחרו עד עכשיו להתעלם ממפלצת הדיקטטורה:

ראש ממשלה מושחת שמרסק את מערכת המשפט והצדק; פוליטיקאים מניפולטיביים שדואגים שציבורים שלמים יהיו עניים וחסרי השכלה כדי שימשיכו להצביע להם; שרים וראשי ערים שמשחרים טייקונים חזיריים ודופקים שוב ושוב את האנשים החלשים ביותר; השתקת שיח פוליטי ביקורתי במערכת החינוך; הפקרת הישובים הערביים, עיירות הפיתוח ושכונות העוני; בעיטה של אנשים קשי יום - בעיקר מזרחים - מהדיור הציבורי אל הרחוב; ההתנחלויות שמפרות את החוק הבינלאומי ושתושביהן מבצעים טרור יהודי-משיחי; גירוש של קהילות פלסטיניות משטחי סי; כיבוש צבאי שנמשך עשורים והשקיע את כולנו במעגל דמים סיזמי של רוצחים ונרצחים.

עוול סופו להתפשט: הגרעין התורני שאתמול הצית מהומות בין יהודים לערבים בערים מעורבות, מסית היום לאלימות נגד קהילת הלהט"ב; פורום קהלת שפרסם תוכניות לחיסול הדיור הציבורי עבר לתמוך גם בסירוס מערכת המשפט; מפלגות לגברים בלבד יקרמו בסופו של דבר הדרה פעילה של נשים מהמרחב הציבורי; ופשיסטים מתנחלים שהתחנכו במחוזות הכיבוש האכזרי והעליונות היהודית - כמו בן גביר, סמוטריץ' ורוטמן - יפצו בדיוק אותה עליונות יהודית ממושבי הכנסת.

המשך בעמוד 16...

שלום לכולן ולכולם. אני בוגרת תיכון טרייה מאוד מתיכון עירוני ד', ואני בדיוק בתחילת שירות לאומי אזרחי.

הדמוקרטיה הישראלית היא נושא מעורר מחלוקת, יש ויכוח גדול על ההיקף והעומק שלה. אבל, קיימת הסכמה רחבה שבחודשים האחרונים חל תהליך של צמצומה המשמעותי בידי הממשלה הקיצונית והאנטי-דמוקרטית ביותר שהייתה פה וסדרת חוקים שמכונים ההפיכה המשטרית. אני מקווה שדבריי יעוררו קצת את חשיבתכם לגבי דמוקרטיה, אבל לא זו שמוכרים לכם בכל מקום - זאת שמתחילה בהצבעה בקלפי ונגמרת בספה מול החדשות, וזו שלפעמים, כאשר ממש גרוע, יוצאת לרחוב עם דגל ישראל. כוונתי לדמוקרטיה שההורים והמורים שלכם, ומסתבר שאפילו משרד החינוך, לא רוצים שתדעו עליה: דמוקרטיה חמקמקה יותר, מאיימת יותר, סקסית יותר.

אפתח בסיפור קצר. יש הזוכרים שכאן, בבלוק מפנית אבן גבירול ז'בוטינסקי עד לארלוזורוב, הייתה עד לפני כשנתיים שכונה מזוהה של בתים קטנים וישנים. קראו לה סומייל. סומייל היה כפר ערבי-פלסטיני. בשנת 1948, בזמן הקרבות הקשים שהתרחשו באזור יפו, עזבו תושביו. יש שיגידו גורשו, יש שיגידו ברחו, אבל העובדה היא שבסוף המלחמה הם מצאו את עצמם במעמד של פליטים מחוץ לגבולות של מדינת ישראל, ואילו על הבתים ועל האדמות שלהם השתלטה המדינה.

בבתים האלה שוכנו מהגרים יהודים, רובם ממדינות ערביות. גם מהגרים אלה היו פליטים, גם הם ספק ברחו, ספק גורשו מבתיהם, ורכושם נגזל בידי מדינה שלא רצתה בהם. בעשורים הבאים הם התגוררו כשוכרים בסומייל, שכן מעולם לא הוכרה בעלותם על הבתים או על האדמה. בסופו של דבר, עיריית תל אביב והטייקונים שרכשו את הקרקע זרקו אותם לרחוב בהשפלה, ללא פיצוי הולם, כדי להרוס את הבתים ולבנות במקומם מגדלי יוקרה לעשירים. הסיפור הזה מזכיר ולא במקרה את גורלו של כפר ג'מאסין אל-ערבי שהפך שכונת גבעת עמל שהפכה פארק בבלי, וגם של שכונות רבות אחרות שחוו סוף דומה.

זה סיפור עצוב, אבל מה הפואנטה שלו? בעיניי, החוט המקשר בין הגירוש הראשון מסומייל ב-1948, לגירוש השני שהסתיים ב-2021, הוא השאיפה לכבוש, לגרש ולגזול; הבחירה בתאווה בצע על פני חיי אדם, בעליונות ובהומוגניות על פני מרקם חיים קיים, ובכוחנות אנטי-דמוקרטית על פני זכויות, שוויון ודמוקרטיה.

תחילה פגעו בלא יהודים, אחר כך - ביהודים שאינם לבנים או עשירים מספיק, ובסוף בצעה הריסת השכונה לטובת בניית מגדלים - מהלך התורם ליוקר המחיה בתל אביב.

לראשונה רשימה יהודית-ערבית בבאר שבע

להתקבל בידי התושבים עצמם. בבאר שבע ישנה בעיה של אזורים המכונים שפ"פ – שטח פרטי פתוח. מדובר בשטחים פתוחים סביב בניינים, שרבים מהם מוזנחים והפכו אתרי השלכת פסולת, אך העירייה לא מתמודדת עם הבעיה. אנו קוראים לחזק את השכונות העניות והוותיקות ולפתוח בהן עוד מרכזי תרבות.

סוגיה נוספת היא המתחים בין יהודים לבין ערבים. הימין מרבה לנצל את תחושת חוסר הביטחון האישי כדי להסית נגד ערבים. אנחנו אומרים להיפך: כאשר ישנם יחסי אמון והיכרות בין השכנים היהודים והערבים, הביטחון האישי משתפר והחששות והפחדים בשני הצדדים מתפוגגים.

אנחנו בודקים אפשרות להרחיב את בית הספר הדו-לשוני, שלומדים בו כיום יהודים וערבים יחד מכיתה א' עד כיתה ו' כך שילמדו בו עד כיתה י"ב. לחילופין, להקים בית ספר לילדים הערבים. כיום אין בבאר שבע בית ספר ערבי, ויותר מ-200 תלמידים נאלצים לצאת מהעיר כל בוקר כדי ללמוד בבית ספר ערבי באחד הכפרים הסמוכים.

אנחנו סבורים שיש הרבה מה לעשות בנושא משבר האקלים מעבר לפיתוח המודעות לגבי יחסי האדם והסביבה. נקדם נושאים כמו שיפור התחבורה הציבורית על חשבון שימוש ברכב פרטי והתייעלות אנרגטית. אנחנו מאמינים בחיבור – גם בין אנשים, וגם בינם לבין הסביבה. מי שאוהב את הסביבה אוהב גם את האנשים שחיים בה.

כמה תושבים ערבים מתגוררים כיום בבאר שבע?

הנתונים הרשמיים מטעים. בעיר באר שבע מתגוררים כיום כ-20 אלף ערבים, אך לפי הרישום במשרד הפנים מספרם נמוך במידה משמעותית. יש לכך סיבות שונות: ישנם המעדיפים להיות רשומים באזור אחר בגלל הטבות מס. אחרים שהגיעו במקור מהצפון ממשיכים לקבל סיוע בשכר הדירה ממשרד החינוך, אף שחלקם מתגורר כאן 20 ואף 30 שנה. תושבים אחרים הגיעו בעקבות נסיגת ישראל מרצועת עזה (משת"פים) והמעמד שלהם לא ברור. בפועל רשומים במשרד הפנים רק כ-7,000 או 8,000 תושבים ערבים בבאר שבע. מדובר במספר קטן, שלא מביטח צליחה של אחוז החסימה בבחירות למועצת העיר. אבל אנחנו מאמינים שחבירה יהודית-ערבית תאפשר לנו להיכנס למועצה.

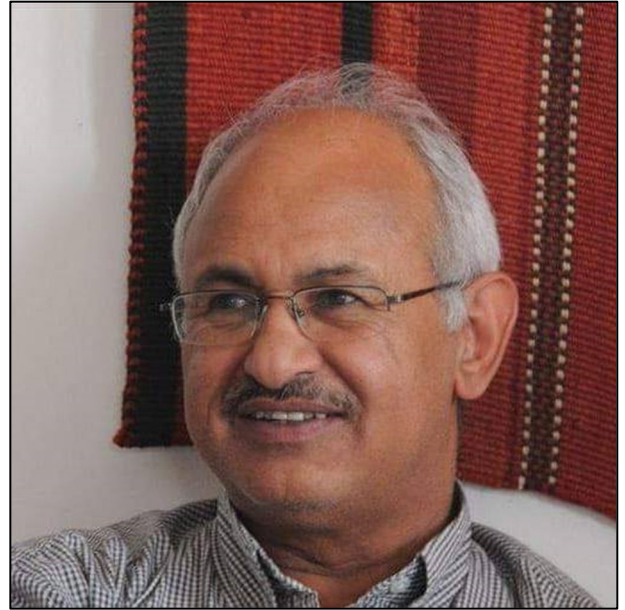
מי המועמדים של "שותפות"?

זו רשימה המורכבת מיהודים וערבים בשיטת הריצ'-רץ' עם גיוון וייצוג הולם לנשים. לצערי, על רקע המחאה נגד ההפיכה המשטרית החליטו כמה אנשים, שחלקם היו חברים ב"שותפות", להתמודד בבחירות בנפרד תחת השם "המחנה הליברלי". כנראה שמישהו יעץ להם לצאת מהשותפות היהודית-ערבית משיקולי תדמית. נשמעת קריאה להתאחד כדי למנוע נזק, אבל אני לא אופטימי שזה יתממש כיוון שהם דורשים מאיתנו לוותר על עקרון השותפות – דבר שלא יקרה. אני מקווה שבסופו של דבר אנשים יבינו שפירוד בין יהודים לערבים כבר קיים 70 שנה, והגיע הזמן לנסות משהו אחר.

אילו תגובות אתם מקבלים בציבור בבאר שבע?

האנשים ברובם מגיבים באופן חיובי ומאחלים לנו בהצלחה. ישנם כמובן גם אחרים שאומרים: "מה אתם עושים פה", "לכו לכפרים שלכם" וכיוצא בזה. אך באופן כללי לא נתקלנו בהתנגדות או בהסתה פרועה אלא מצד גופים שידענו מראש שכך יגיבו.

אסף טלגם

עו"ד שחדה אבן ברי (צילום באדיבות המחא"י)

השבוע שוחח עם "זו הדרך" עו"ד שחדה אבן ברי, תושב באר שבע מזה יובל שנים וממובילי הרשימה הערבית-יהודית "שותפות" המתמודדת בבחירות למועצת העיר. עו"ד אבן ברי מכהן גם כסגן יו"ר חד"ש.

מה הרקע להקמתה של "שותפות"?

באר שבע היא מרכז העצבים של האוכלוסייה הערבית בנגב. השיח'ים הבדואים ייעדו אותה לכך לפני יותר ממאה שנים. נמצאים בה כיום כל המוסדות המשרתים את האוכלוסייה הערבית בנגב.

אני מודאג מאוד משיח ההסתה והשנאה נגד האוכלוסייה הערבית בבאר שבע ובנגב. לאחרונה נשמעות קריאות גזעניות לאסור על ערבים להיכנס לעיר אחרי שעה מסוימת בערב, לאסור מכירה או השכרה של נכסים בבאר שבע לתושבים ערבים, ועוד הצעות כיוצא באלה.

על רקע זה הקמנו בשעתו פורום נגד ההסתה והגזענות. לאחרונה החלטנו להקים את רשימת "שותפות" היהודית-ערבית ולהתמודד בבחירות למועצת העיר באר שבע. אנו מתמודדים לא מפני שאנחנו תאבי שלטון. אנחנו דואגים לעיר שלנו. ראש העיר רוביק דנילוביץ' אמנם מציג את עצמו כאיש מרכז, אך בפועל הוא נכנע ללחץ של כוחות ימניים שחברים בקואליציה שלו. הוא הפך בפועל לעושה דברם של הגזענים והכהניסטים, המנצלים כל אירוע כדי להסית נגד האוכלוסייה הערבית.

במאמץ להקמת רשימה שמבוססת על שותפות יהודית-ערבית חיפשנו ארגונים ויחידים. כך הצלחנו להקים את "שותפות", שהיא חיבור בין תושבים מודאגים, יהודים וערבים. לרוב השותפים אין זיהוי פוליטי או שייכות מפלגתית. אלה אנשים שפשוט מוטרדים מההסתה ומהשנאה. החלטנו להתמודד בבחירות למועצה כדי לשנות את השיח.

מה מציעה הרשימה?

הרשימה פונה ליהודים ולערבים כאחד. אנחנו מבקשים לחזק את הדמוקרטיה העירונית על ידי הקמה של מועצות שכונתיות שיהיו שותפות לקבלת החלטות ברמה המקומית. החלטות כמו איפה להקים פארק ואיפה לבנות צריכות

50 שנה להפיכה הצבאית העקובה מדם בצ'ילה

הסולידריות בישראל עם הנרדפים

חילוקי דעות פוליטיים בין העבודה ומפ"ם שבממשלה לבין מק"י שבאופוזיציה, הובילו במהרה לפילוג בשורות הוועד ולקיומם של שני ועדי סולידריות בעלי שם דומה. זאת, חרף העובדה שבצ'ילה גופא, היו סוציאליסטים וקומוניסטים שותפים באותה ממשלה, טרם ההפיכה, והמשיכו בשיתוף הפעולה במחתרת לאחר מכן.

ועד הסולידריות הפעיל ביותר היה זה שתחת הנהגה קומוניסטית. ועד זה קיים במשך החודשים שלאחר מכן שורה ארוכה של דיונים, הרצאות ומפגשים, בהם השתתפו חברי הכנסת של מק"י, מנהיגי המפלגה, מרצים, משוררים יהודים וערבים וגולים צ'יליאנים – מנצרת בצפון ועד לבאר-שבע בדרום. האירועים נערכו מטעם הוועד, או לחילופין בשם מק"י, בעברית, בערבית ובספרדית.

ביום השנה הראשון להפיכה, ב-11 בספטמבר 1974, התקיימה ההפגנה הראשונה נגד המשטר הצבאי מול שגרירות צ'ילה בירושלים. הפגנה זו נערכה מדי שנה, מאז 1974 ועד להשבת הדמוקרטיה בצ'ילה ב-1990, מול שגרירות צ'ילה בירושלים ולאחר מכן בתל-אביב (עם מעבר השגרירות לעיר). להפגנה הראשונה קראו שני ועדי הסולידריות, במסגרת "שבוע סולידריות בינלאומי", בו כל ועד ערך אירועים נפרדים.

הפגינו עד 1990

הוועד שבתמיכת מפ"ם ומפלגת העבודה קיים אסיפה פומבית ב-1 בספטמבר 1974 במועדון צוותא בתל-אביב. עם המשתתפים נמנו מנהיג צעיר במפלגת העבודה דאז, ח"כ מיכה חריש (שכיהן בכנסת בין 1973 ועד 1996 וכיהן בין היתר כמזכ"ל המפלגה) והאחראי על הנוער במפ"ם, עו"ד נחום סולן, ממוצא ארגנטיני. כעבור ארבעה ימים ערך הוועד בהנהגה קומוניסטית אסיפה בתיאטרון אחר בתל-אביב בהשתתפות הזמרת חנה רוט והמשוררים יב"י (ישראל בן-יהודה) וסמית אל-קאסם.

בעקבות לחצים שהפעילו הגולים, איחדו הוועדים כוחות כעבור שנה, וערכו יחד הפגנה נגד המשטר הצבאי מול שגרירות צ'ילה ב-11 בספטמבר 1975. שמו החדש של הוועד היה - "הוועדה המרכזת של ועדי הסולידריות עם צ'ילה". בעצרת נשאו דברים נציגי מק"י, מפ"ם, בנק"י (ברית הנוער הקומוניסטי הישראלי), השומר הצעיר ותנועת "מוקד" השמאלית שהתפלגה ממפ"ם. בשם הגולים נשא דברים מי שהיה סגן יו"ר הפרלמנט הצ'יליאני בנחמין טפליצקי.

שיתוף הפעולה בין העבודה, מפ"ם ומק"י התפוגג בתחילת 1976, כאשר מפלגות המערך שבשלטון איבדו עניין בסולידריות עם צ'ילה. רק הוועד לסולידריות עם צ'ילה שבהגמוניה קומוניסטית המשיך במשך שנים רבות לקיים אירועים פומביים. ההפגנות נערכו מאז ספטמבר 1976 בידי הוועד בהגמוניה קומוניסטית בשיתוף עם הגולים. אלה ברובם עזבו בהמשך את ישראל. כך שבמשך השנים רק מק"י (ולאחר מכן מק"י וחד"ש) פעלו בסולידריות כמעט ללא נוכחות של יוצאי צ'ילה, אך בתמיכת אנשי שמאל רבים שלא השתייכו למסגרת המפלגתית הקומוניסטית.

נמרוד עובד

הנשיא אינדה בכרזה לציון 50 שנה להפיכה הצבאית שפרסמה ממשלת צ'ילה

אירועים המוניים נערכים בימים האחרונים ברחבי צ'ילה לציון 50 שנה להפיכה הצבאית, הפרו-אמריקאית והעקובה מדם של הגנרל אוגוסטו פינושה. ממשלת המערך (מפלגת העבודה ומפ"ם) בראשות יצחק רבין הייתה בין הראשונות שהכירו בהפיכה, יממה בלבד לאחר שאנשי הצבא השתלטו על השלטון ב-11 בספטמבר 1973. זאת, חרף העובדה שהן העבודה והן מפ"ם היו חברות באינטרנציונל הסוציאליסטי אשר נשיא צ'ילה המודח, סלבדור אינדה, נמנה עם ראשי גילויי הסולידריות הראשונים בישראל עם העם הצ'יליאני החלו מיד לאחר ההפיכה. הכותרת הראשית של "זו הדרך", שיצא לאור ב-13 בספטמבר 1973, דיברה על "כאב ומחאות – הפיכה צבאית פשיסטית בצ'ילה בתמיכת ארה"ב". זו הייתה גם לשון הכותרת ב"אל-אטיחאד" למחתרת ההפיכה. זו מצאה ביטוי גם בעמודים הראשונים של העיתונים היומיים בשפה העברית. ימים ספורים לאחר ההפיכה נערכה ההפגנה הראשונה, ביוזמת מק"י. מאות הפגינו נגד ההפיכה מול שגרירות ארה"ב ברחוב הירקון בתל-אביב. באותו ערב יצאה אסיפת הקיבוץ רשפים בקריאה נגד "אלה השותקים" (הכוונה לראשי העבודה ומפ"ם) על הרצח ההמוני בצ'ילה.

חותרגנים 1973

בסיועם של פעילי מק"י, בתמיכת אנשי מפ"ם ובשיתוף גולים צ'יליאנים, הוקם בסוף 1973 הוועד הישראלי לסולידריות עם צ'ילה. הוועד קיים הפגנה ראשונה מול בית הנשיא בירושלים, בעת שהנשיא אהרון קציר קיבל את כתב האמנה של השגריר הראשון של החונטה הצבאית בצ'ילה, סמואל גלייזר. ערב הגשת כתב האמנה, הסביר העיתון "מעריב" (5.4.74), כי עו"ד גלייזר הוא "משפטן ידוע מסנטיאגו התומך בציונות".

הוועידה הבינלאומית של האו"ם נגד אפליית נשים, מקסיקו סיטי, 1975

42 שנה לאמנה הבינלאומית לביעור האפליה כלפי נשים אי-הפרדת דת ומדינה פוגעת במעמד האישה

הסתייגה ממשלת שמיר-פרס גם מהסעיף באמנה בדבר אי-אפליית נשים במינוי לתפקיד שיפוטי בבתי הדין הדתיים. בהסתייגות השלישית מהאמנה, קבעה ממשלת שמיר-פרס, כי ישראל אינה רואה עצמה מחויבת לסעיף הקובע כי מחלוקת בין מדינות, שהן צד לאמנה, תועבר לבוררות, ואם זה לא יעזור - היא תועבר לבית הדין הבינלאומי בהאג. מסתבר שלא רק בנוגע לשטחים הכבושים, אלא גם בנוגע ליחסי אישות ומשפחה ולמעמד האישה וזכויותיה, מסרבת ממשלת ישראל להגיע להאג.

הקמת הועדה לקידום מעמד האישה

ב-1992, שנה לאחר חתימת ישראל על האמנה מ-1981 ובהשראתה, הוקמה בכנסת לראשונה ועדה מיוחדת לענייני נשים - הוועדה לקידום מעמד האישה. במהלך השנים שחלפו מאז נחקקו בכנסת חוקים שונים בתחום מעמד האישה: הכרה במעמד הידועה בציבור, זכות האישה למלא כל משרה בשירות הציבורי, אפליה מתקנת שנועדה לקדם נשים בתחומים שבהם ייצוג הנשים נמוך, הארכת חופשת הלידה והגדלת דמי הלידה ועוד.

ב-1998 הוקמה בישראל הרשות לקידום מעמד האישה. הרשות היא גוף ציבורי העוסק בקידום חקיקה, בתיאום בין גופים וארגונים העוסקים במעמד האישה ובזכויותיה, בביסוס שוויון ההזדמנויות לנשים ועוד. והנה, בתחום זה כבר עשתה ממשלת ההפיכה המשטרית של נתניהו, סמוטריץ' וכן גביר צעד ראשון להסגה לאחור של זכויות נשים.

ב-12 ביולי השנה אישרה הכנסת בקריאה מוקדמת את הצעת החוק של ח"כ לימור סון הר-מלך מעוצמה יהודית. לפי הצעה זו, תפורק הרשות לקידום מעמד האישה, שהיא כאמור גוף ציבורי. במקומה, יוקם במסגרת המשרד לקידום מעמד האישה אגף שיעסוק בנושא. אפשר לסמוך על השרה במשרד זה, מאי גולן, שתדאג לא לקדם שוויון מלא לנשים וכן שתרחיב במינויים פוליטיים-מפלגתיים נוחים לימין הכהניסטי.

תמר גוז'נסקי

ב-3 בספטמבר מלאו 42 שנה לכניסתה לתוקף של האמנה הבינלאומית לביעור האפליה כלפי נשים (CEDAW). לפי האמנה, מתחייבות המדינות החתומות עליה, שמספרן כבר הגיע ל-189, לחוקק חוקים המיישמים את הוראותיה. ארצות-הברית נמנית עם המדינות הבודדות שטרם חתמו עליה.

לאמנה זו קדמו מאמצים שהחלו באו"ם כבר בשנת ייסודו, 1945, לקדם את שוויון הנשים בכל התחומים - במישורים הפוליטי והחברתי-כלכלי, בחופש הביטוי, במינויים במגזר הציבורי, במעמד האישי, בבחירת שם, בייצוג, בבעלות על רכוש, בהנאה ממנו ובהעברתו, בירושה ועוד.

בהשראת מאמצים אלה של האו"ם, חוקקה הכנסת עוד ב-1951 את "חוק שיויון זכויות האישה". החוק נועד "להשוות אישה לאיש ולעקור כל אפליה משפטית שהיא לרעת האישה". אלא שבחוק גם נקבע, כי נישואים וגירושים ימשיכו להיות בסמכות אנשי הדת ולפי כללי הדת.

האמנה לביעור האפליה כלפי נשים מ-1981, שהרחיבה את תחומי שוויון האישה וביססה את עקרונותיה, נכנסה לתוקף בישראל רק עשור לאחר שנחתמה באו"ם - ב-2 בנובמבר 1991. צעד זה נעשה בתקופת כהונתה של ממשלת שמיר-פרס. דן מרידור, שמילא בממשלה זו את תפקיד שר המשפטים, קידם את חתימת ישראל על כמה אמנות בינלאומיות.

ההגנה הנמשכת על עירוב דת ומדינה

אולם לאישרור הצטרפותה של ישראל לאמנה הבינלאומית לביעור האפליה כלפי נשים מ-1981 הוסיפה ממשלת שמיר-פרס שלוש הסתייגויות מהותיות, שבמרכזן - ההגנה הנמשכת על העדר הפרדה בין דת למדינה.

שתי ההסתייגויות הראשונות מבהירות שבישראל יימשך המצב של העדר נישואים וגירושים אזרחיים ושל כפיפות מלאה של המעמד האישי (נישואים, בחירת בן זוג, גירושים, אימוץ ילדים, ממזרות ועוד) לחוקי העדות הדתיות השונות. כפועל יוצא מתמיכתה במצב בלתי שוויוני מהותי זה,

ארבעה ספרים לחג... ולחודשים הקרובים

הספר הוא דיאלוג בין אדמונד עמראן אלמאלח, הסופר היהודי-מרוקאי שהיגר ממרוקו לישראל ומשם לצרפת, לבין עיסא אלעבדי, עיתונאי קומוניסטי מהאופוזיציה, שהוא גם שם העט של הסופר עמראן אלמאלח.

הרומן מעניק הזדמנות נדירה ללמוד את ההיסטוריה של יהודי מרוקו מנקודת מבט ערבית. עבור ההיסטוריה הזאת, היה אחג'י'וג' חייב לכתוב לאלמאלח ביוגרפיה חדשה שעוברת דרך ישראל, המסופרת כסוגה היסטורית המדמה מסורת אורלית בניגוד להיסטוריה הרשמית, כאקט לשיקום הזיכרון.

הספר פורסם בסדרת "מכתוב", של מכון ון ליר בפרדס הוצאה לאור בתרגומם של יהודה שנהב-שהרבני ולואי ותד, אחרית דבר: אורית ואקני'יקותיאל.

עזה - מקום ודימוי במרחב הישראלי / עמרי

בן יהודה ודוּתן הלוי

אסופת מאמרים זו, פורסמה בהוצאת גמא, בוחנת את רצועת עזה כמקום וכדימוי בישראל באמצעות שלל דיסציפלינות הנוגעות בלימודי התרבות: היסטוריה של ישראל ופלסטין, שירה וספרות, קולנוע וטלוויזיה, אמנות ואדריכלות.

הספר בוחן שתי עמדות עיקריות: האחת היא עזה, הרצועה והעיר, כהטרטופיה של ישראל, כלומר כמקום משותף ובה בעת גם זר; הנמצא בתוך הגוף אך בשוליו; השנייה, עזה בעיני המתבוננים עצמם, בעיני הישראלים. הקובץ נמנע במכוון מהגישה האוריינטליסטית המתיימרת לדעת את "המזרח" או לייצגו. במקום זאת, מציע הספר לימוד של ישראל עצמה ושל תרבותה, כפי שהיא משתקפת במראה העזתית.

חיסול הקאסטות / בהימראו ראמג'י

אמבדקר

"חיסול הקאסטות" הוא טקסט של נאום שלא נישא והפך מניפסט פוליטי מהחשובים בהודו. מחברו, ד"ר בהימראו ראמג'י אמבדקר (1891-1956), בן לקאסטה קְהָאר האסורה בנגיעה ואחד המשפטנים המזהירים בדורו, היה שר המשפטים הראשון של הודו ועמד בראש הוועדה לניסוח החוקה. אמבדקר היה מבקרה החריף ביותר של שיטת הקאסטות המושרשת בהינדואיזם ודגל בחברה ללא מעמדות, כעמדת הקומוניסטים בהודו. הוא הדגיש שהניצול איננו רק מעמדי.

בשונה מיריבו המר מהטמה גנדי, שהכיר בפגמיה של שיטת הקאסטות אך העדיף אותה על שיטת המעמדות המערבית, אמבדקר הטיף לחיסולה המוחלט, גם במחיר חיסולה של הדת ההינדואית שעליה ועל כתביה היא מתבססת. "עבור הטמאים", טען אמבדקר, "ההינדואיזם הוא מרתף עינויים. לא תיתכן שיטה משפילה יותר של ארגון חברתי משיטת הקאסטות". הוא עצמו היה נחוש להתנתק מההינדואיזם. ב-1935 הכריז בוועידת המעמדות המדוכאים: "לרוע מזלי נולדתי עם סטיגמה של טמא. אין זו אשמותי. אך לא אמות כהינדו, כי בשליטתי הדבר". במהדורה המוערת שפירסמה הוצאת "בבל" פתח דבר מאת הסופרת והפובליציסטית ההודית ארונדהטי רוי.

יוסי אבו

כמדי שנה, בחרה מערכת "זו הדרך" ספרים שפורסמו בחודשים האחרונים והראויים לקריאה ואפילו לקריאה נוספת. חג שמח!

חוף טנטורה: חורבנו של כפר פלסטיני, 1948

/ אלון קונפינו

מה קרה בכפר הערבי-פלסטיני טנטורה שעל חוף הים ב־23 במאי 1948? באמצעות שחזור היסטורי מדויק, המבוסס על מקורות חדשים, מספר ההיסטוריון אלון קונפינו את סיפורה של טנטורה במלחמת 1948. מחקרו שזור גם את סיפורם המרתק של המקורות שאיתר ושל המקורות שאיתרו אותו.

הספר נע במרחבי הזמן והמקום של ישראל ופלסטין בעבר של 1948 ובהווה של ימינו. הוא מצליב סיפורי מלחמה מזוויות ראייה שונות: של התושבים, החיילים, הציבור היהודי והפלסטיני, היסטוריונים ועוד. כך מתגבש לו סיפור רב־שכבתי שעשוי זיכרון, היסטוריה ובדין, קורבנות ומעוולים, אמת ושקר.

במוקד הספר ניצבים לא רק התרחשות אירוע ההרג הנקודתי בטנטורה, אלא סיפורו של הכפר במלחמה. הסיפור כולל גם את כיבוש הכפר, גירוש תושביו והחרבתו. ספרו של קונפינו פורסם בפרדס הוצאה לאור.

חידת אדמונד עמראן אלמאלח / מחמד

סעיד אחג'י'וג'

הרומן "חידת אדמונד עמראן אלמאלח" שואב השראה מחייו של הסופר היהודי-מרוקאי והפעיל הקומוניסטי הנודע אדמונד עמראן אלמאלח (1917-2010). הסופר המרוקאי מוחמד סעיד אחג'י'וג' ברא "ביוגרפיה אלטרנטיבית" לאלמאלח בה הוא עולה לישראל, אולם מתאכזב ומהגר לצרפת. בצרפת הוא מוצא את עצמו מעורב בשעוררייה ספרותית ובסוד כמוס על מעורבותו של המוסד בטביעתה של ספינת המעפילים "אגוז". את עיקר המאמץ משקיע אלמאלח הספרותי בניסיון לכתוב רומן.

סלח חמורי והשער של ספרו "אסיר מירושלים - עציר פוליטי בפלסטין הכבושה" (צילום: צילה גרינברג)

ספר: אסיר פוליטי מירושלים הכבושה

ועומד בעניינו של חמורי. היה קבוע לו דיון שימוע באותו עניין בדיוק בתחילת השנה הבאה.

"גירוש חמורי ממולדתו הוא פשע מלחמה", הדגישה ח"כ תומא-סלימאן. "גם מעצרו המנהלי מוגדר כפשע מלחמה. לשרה שקד חשוב היה לרמוס, לדרוס ולבצע פשעים גם בדרכה החוצה. נדמה ששרת הפנים איילת שקד סבורה, כי ככה תצליח להשתיק ולהכניע את הפלסטינים". את דבריה חתמה תומא-סלימאן באומרה: "עד היום גרמה בעיקר בירוקרטיה לטיהור האתני שלהם מירושלים המזרחית ולשלילת התושבות שלהם. עכשיו היעד גלוי ומבוצע לפי הוראות שרירותיות. זה תקדים שחייב תגובה".

מוסלמים, נוצרים ויהודים חיו בשלום

מאז הגיע בעל-כורחו לצרפת, לא חדל חמורי להופיע בפני פעילי הסולידריות עם העם הפלסטיני ובפני הקהל הרחב. בהוראת שגרירות ישראל בפריז, ראשי קהילות יהודיות ברחבי צרפת מנסים למנוע את הופעותיו בטענה: "האיש הוא אנטישמי", במקרים מסוימים הם אף הצליחו בכך. פרסום הספר העניק לו הזדמנויות נוספות להבהיר את עמדותיו. בסוף השבוע הוא עתיד להופיע ב"חג הומניטה", הפסטיבל השנתי של העיתון הקומוניסטי הצרפתי, בו צפויים כחצי מיליון מבקרים. בשבוע שעבר הופיע חמורי בפני רבבות ב"מניפסטה", הפסטיבל השנתי של מפלגת העובדים, הכוח השמאלי העולה בבלגיה.

אך היו מפגשים טעונים יותר. במבוא לספר "אסיר מירושלים" מספרת העורכת, ארמל לבורי-סיוון, שביוני האחרון, במהלך העבודה המשותפת על הספר במרסיי, הוזמן חמורי לבית הסוהר הגדול בעיר כדי לשוחח עם קבוצה של אסירים פוליטיים צעירים שעמדו להשתחרר.

השאלה הראשונה שנשאל לא עסקה כלל בניסיונו כאסיר אלא "בשליטת היהודים בארצות המערב, מה שמסביר את היחס המועדף לו זוכה ישראל". תשובתו של חמורי הייתה חד-משמעית: "שליטה כזו אינה קיימת ואין לגלוש לאנטישמיות שעה שעוסקים בגורלו של העם הפלסטיני". עוד הדגיש: "מוסלמים, נוצרים ויהודים חיו בשלום בטרם כבש האימפריאליזם הבריטי את פלסטין".

נמרוד עובד

עו"ד סאלח חמורי פרסם בשבוע שעבר את ספרו "אסיר מירושלים - עציר פוליטי בפלסטין הכבושה" (הוצאת ליברטליה - אוריינט 21). חמורי, פלסטיני ממזרח ירושלים המחזיק באזרחות צרפתית, היה עציר מנהלי. הוא גורש בדצמבר אשתקד מישראל לצרפת בהוראת שרת הפנים של "ממשלת השינוי", איילת שקד.

בספרו מגולל חמורי את קורות חייו כפלסטיני במולדתו הכבושה, אשר "בילה" כשליש מחייו כעציר מנהלי וכאסיר בבתי כלא ישראליים שונים. הוא מתאר את "חוויותיו": כליאה, עינויים והשפלות. בטרם גירשו, סיפק חמורי ייצוג משפטי לארגון "אדמיר" הפועל למען זכויות אסירים ועצירים פלסטיניים. פעילות ארגון זה נאסרה במקביל לחמישה ארגוני חברה אזרחית פלסטיניים נוספים בידי כוחות הכיבוש ובהוראת שר הביטחון דאז בני גנץ (אף הוא שר בכיר ב"ממשלת השינוי").

חמורי הגיש בחודש אפריל אשתקד קובלנה פלילית נגד חברת NSO הישראלית בגין פריצה בלתי חוקית למכשיר הטלפון הנייד שלו באמצעות תוכנת הריגול פגסוס. על פי ספרו, ייתכן שפעילותו הבינלאומית נגד תאגיד הרונגלות הישראלי "חתם" את צו הגירוש ממולדתו.

הגירוש כפשע מלחמה

הגירוש התקדימי של העציר המינהלי הפלסטיני לא עבר בשקט. האו"ם גינה את החלטת שקד לגרש לצרפת את חמורי. דובר הנציב העליון למען זכויות אדם באו"ם, ג'רמי לורנס, הגדיר את החלטתה של הממשלה בעניינו "פשע מלחמה". הוא הוסיף כי "גירוש אדם מוגן משטח כבוש הוא הפרה חמורה של אמנת ז'נבה הרביעית. פעולותיה של ישראל מדגישות את מצבם הפגיע של פלסטינים החיים במזרח ירושלים, שכן הכוח הכובש העניק להם מעמד של תושבות הניתן לביטול על פי החוק הישראלי".

בעקבות הודעת האו"ם, מסרה אז ח"כ עאידה תומא-סלימאן (חד"ש): "השרה שקד אומרת לעצמה כל בוקר: נותרו לי כמה ימים בתפקידי. איזה עוד פשע אני יכולה לבצע לפני שאני עוזבת? ככה בדיוק אפשר לתאר את ההוראה של שקד לגרש את עו"ד חמורי לאחר חודשים רבים של מעצר מנהלי. הוראת הגירוש נתקבלה ובוצעה חרף הליך משפטי תלוי

בעקבות ספרו של ח"כ איימן עודה

רק שותפות ערבית-יהודית תביא לסיום הסכסוך

יישום כעת. עודה, כאיש חד"ש וכיו"ר הרשימה המשותפת, מדגיש שתזה זו היא למעשה התזה של מק"י ושל חד"ש מאז שנוסדו. הוא לא מביא משהו חדש, אלא מנסה ליישם את העקרונות של תנועתו הלכה למעשה. זאת למרות שהוא מודע למגבלות של תזה זו, בעיקר בקרב בני עמו (וחברי מפלגתו), האזרחים הפלסטינים שחיים במדינת ישראל.

עודה מציג שני נימוקים מרכזיים לתזה שלו. האחד הוא שמק"י אימצה את החלטת האומות המאוחדות 181 מ-29 בנובמבר 1947 בדבר הקמתן של שתי מדינות דמוקרטיות, זו בצד זו. הנימוק השני הוא שמק"י קיבלה ב-1977 את ההחלטה בדבר הקמתה של חד"ש כתנועה שתכליל בשורותיה קבוצות, ארגונים ואישים יהודיים וערביים בעלי אידיאולוגיות שונות: קומוניסטים, סוציאליסטים, ציונים, דתיים ואחרים. התנאי היה שכל הארגונים והאישים הללו היו מוכנים לשתף פעולה במאבק נגד הכיבוש והסיפוח, נגד שלילת הזכויות הלאומיות של העם הערבי הפלסטיני ובעד שלום צודק ויציב.

בספרו מדגיש עודה כי השותפות הערבית-יהודית יכולה להקיף יהודים ולא יהודים שהם ציונים. כדאי להזכיר בהקשר זה, כי רבים מבני העדה הדרוזית מגדירים עצמם ציונים. הוגה הדעות ד"ר ראאף זרייק כתב באחד ממאמריו שהציונות במהותה אינה גזענית. היא לא כוונה נגד הערבים או הפלסטינים כאשר הגו אותה מנסחיה. הציונות, קבעו מנסחיה, הייתה תגובה לגלי האנטישמיות שפקדו את אירופה מאמצע המאה ה-19. מכאן מסיק עודה שישנם יהודים ליברלים ודמוקרטים רבים שמצד אחד המגדירים עצמם ציונים ומצד שני הם בעד דמוקרטיה, בעד שוויון, בעד שלום, בעד רעיון חלוקת המרחב לשתי מדינות לשני עמים ובעד מתן שוויון כמעט מלא לאזרחים הערבים בתוך מדינת ישראל.

תפיסה מציאותית ואמיצה

עודה מגיע למסקנה שכל עוד העולם הערבי ומנהיגיו לא עושים צעד רציני למען פתרון הסוגיה הפלסטינית, וכל עוד מדינות המערב וארה"ב בראשן תומכות בעיקר בצד הישראלי, התרומה היחידה של ערבי פלסטיני החי בישראל לפתרון הסוגיה היא חיזוק והרחבה של השותפות הערבית-יהודית. בשותפות רחבה זו יהיו גם ציונים אשר יסכימו לעקרונות בסיסיים שהם תנאים הכרחיים: סיום הכיבוש וכינון השלום, שוויון, דמוקרטיה ומדיניות רווחה סוציאלית.

עודה מדגיש כי הסכמת הערבים לשותפות כזו אינה אמורה להיחשב כחולשה או כוויתור על השאיפות ועל הזהות הלאומית והפטריוטית שלהם. מי שמפחד משותפות כזו דומה לאדם שאינו בוטח באשתו, כדברי הקומוניסט הדגול תאופיק זיאד.

רעיונות, יוזמות ופרויקטים של שותפות היו קיימים ועדיין מתקיימים בכל מיני דרכים וצורות. אולם צעדים מלחמתיים הם תמיד חסם להמשך הצלחתן של תוכניות אלה. ברגע שהממשלה מחליטה על מבצע צבאי בגדה או בעזה - מתקבלים כוחות ליברליים יחד עם התקשורת הממסדית ומעדיפים להיות "מאוחדים מתחת לאלונקה". לכן, הקמת השותפות היהודית-ערבית והרחבתה מותנות בראש ובראשונה בסיום הכיבוש שהוא "הפיל שבחדר".

אחמד אבו עמאד מחאמיד

ח"כ איימן עודה בשיירת המחאה נגד אוזלת ידן של הממשלה והמשטרה במערכה נגד הפשע בחברה הערבית (צילום: זו הדרך)

חברי, ח"כ איימן עודה, פרסם לאחרונה בערבית את ספרו "אלוטניה ואלמואטנה" ("פטריוטיות ואזרחות"). לדעתו, הספר מבחיר למה בכל שנה זוכה עודה בתואר הח"כ עם הוצאות הדלק הגבוהות במשכן. עודה הוא אדם חרוץ, ויותר מכל הוא אדם מקשיב. בהקשר זה ברצוני גם לגלות לכם סוד: לדעתי אין במזרח התיכון אדם כמו איימן שזוכר אנשים כה רבים, לרבות כינוייהם (אבו ...).

עודה מנסח בספרו תזה חדשה-ישנה לגבי הסוגיה הפלסטינית ישראלית/יהודית/ציונית, אשר לידתה בקונגרס הציוני הראשון בבאזל ב-1897. עודה כותב זאת על סמך הניסיון שצבר במשך השנים הרבות במהלכן השקיע את מלוא יכולתו בקידום סוגיה זו.

עודה מרבה להציג בספרו דוגמאות מהמציאות היומיומית. הוא יושב שעות רבות בפגישות עם שני הצדדים שלכאורה מנוגדים בנרטיבים שלהם. מסקנתו פילוסופית במהותה – אחדות הניגודים: למרות הניגודים, האחדות אפשרית. החלטתי לכתוב סקירה על הספר בשפה העברית כי חשוב לדעתי שכל יהודי, או לייתר דיוק – כל אדם שאינו מוסלמי ואינו ערבי יכיר את תוכנו. עמדתו של איימן עודה המבוטאת בספרו מעידה על אומץ ועל רצון כן ואמיני לממש את חזון החיים המשותפים בתוך מדינת ישראל ואת חזון השלום והצדק בין הים לנהר. לאורך מאה שנות הסכסוך ניחן באומץ לב כזה מנהיג אחד אך הוא שילם על כך בחייו.

לדעת עודה, קיים אצל מק"י וחד"ש פער בין הפוטנציאלי לאקטואלי, בין העקרונות לבין היישום שלהם. בהקשר זה מדגיש עודה בספרו עשרות פעמים, שהוא מסכים עם העקרונות של מק"י וחד"ש אך מסתייג במידת מה מיישומם. הוא מודע למגבלות המימוש של העקרונות מצד חברי מק"י וחד"ש, אך מדגיש שאינו מסכים להשלים עמן. לדעתו, חסרים ביישום אומץ ותעוזה.

יש לשתף פעולה גם עם כוחות ציוניים

התזה המרכזית בספר היא שרק שותפות עם כוחות יהודיים, גם ציוניים, יכולה להוביל לפתרון הסוגיה (ולא הסכסוך - ההדגשה שלי). להערכתו, שותפות אמיתית וחזקה כזו היא בת

הושלמה ההעלאה לרשת של כל כתבי מרקס בעברית הספרייה הסוציאליסטית, שיגעון או פרויקט לימודי

מהאוויר והטקסטים נשכחו. אני הצלחתי למצוא אותם, העליתי לספרייה וממש הצלתי אותם מהיעלמות.

מה החזון שלך?

בעברית היה מפעל של תרגומים ושל כתיבה סוציאליסטיים בעברית מהמפוארים והעשירים בעולם, ודאי יחסית למספר של דוברי השפה. אחרי שהצלחתי "להציל" את הטקסטים מאתר בנק"י הישן הבנתי שזו רק דוגמא. ששאלתי את עצמי: כל הספרים והטקסטים האלה, מה יקרה איתם? כמה מהם נעלמו או נזרקו, כמה נמכרים בגרושים בחנויות ספרים משומשים, כמה מעלה אבק בספרייה. המטרה נהייתה לסרוק ולהעלות לאינטרנט כמה שיותר טקסטים סוציאליסטיים בעברית, כדי שיהיו נגישים לכולם.

איך עובד תהליך הסריקה?

כיום תהליך הסריקה ממש לא מסובך ואני מפעיל סורק ספרים ביתי פשוט. ניתן לסרוק ספר שלם בפחות משעה, אפילו בטלפון. מה שנחמד זה שחברים נוספים התנדבו לסרוק ויחד העלינו לאתר.

למה החלטת לסרוק את כל כתבי מרקס?

התשובה הכי פשוטה ואמיתית: כי אני רוצה שיקראו מרקס!

אלו ספרים הבאים בתור? האם הם יהיו חלק מנושא כמו ספרי מרקס?

הפרויקט הגדול הבא הוא הכרכים של כתבים נבחרים של לנין, אבל עדיין אין לו מועד. אשמח להעלות יותר טקסטים ששפת מקורם בעברית, גם ספרים של חברי מפלגה, כמו שני ספריה של רות לוביץ' ז"ל שהעלינו החודש.

אלה ספרים מתאימים לספרייה?

לצירוף לספרייה הסוציאליסטית ישנם שני קריטריונים. האחד, שהטקסטים יהיו סוציאליסטיים והשני - שיהיו בעברית. אני לא מדלג על טקסט גם כאשר אינו תואם את השקפותיי. מתאימה הקשת השמאלית והסוציאליסטית כולה.

כדי לקרוא את "הקפיטל" ישנם הנעזרים בפירושים. האם תעלה גם כלי כזה?

הטקסטים נמצאים באתר כדי שיקראו וילמדו אותם. זו ספרייה במלוא מובן המילה. השפה היא מכשול לעיתים: בתרגומים ישנים לדוגמא. טקסטים רבים קריאים כאשר משקיעים קצת מאמץ. אבל יצירות רבות צריך לתרגם מחדש. מהניסיון שלי, רבים מהספרים עדיף ללמוד בקבוצות קריאה. יהיה מעולה אם מהקבוצות האלו ייצאו תוצרי קריאה משותפת: מדריכי קריאה, פירושים וכו'. נשמח מאוד להעלות גם אותם בצד הטקסטים.

לספרייה <https://tinyurl.com/SocLibHeb>

ניתן לשלוח קבצים סרוקים לתועלת ספרייה בכתובת
communism.he@gmail.com

אבירם סידני פרי
יהלי סל

לוגו הספרייה הסוציאליסטית

הפרויקט האינטרנטי "הספרייה הסוציאליסטית" החל כיוזמה אישית ליצירת ספרייה וירטואלית של טקסטים סוציאליסטיים בעברית. בספרייה מיוצגים מחברים מכל הקשת השמאלית: סוציאליסטים, קומוניסטים, אנרכיסטים, סוציאל-דמוקרטים, טרוצקיסטים, פמיניסטים ועוד.

הספרייה נוסדה לפני כשלוש שנים כאוסף בספרייה הענק של האתר "ארכיון האינטרנט". כיום ישנם בה למעלה מ-150 ספרים וטקסטים סרוקים הלקוחים מלמעלה ממאה שנות כתיבה ותרגום של סוציאליזם בשפה העברית, כולם זמינים בחינם לקריאה באינטרנט ולהורדה למחשב.

"בשנת 2021 נפטר ראובן קמינר, שהיה מורה, חבר ושותף לדרך שלי. באותו יום הקדשתי את הספרייה לזכרו", סיפר לי"זו הדרך" רענן שמש-פורשנר מירושלים, האיש שעומד מאחורי הפרויקט.

החודש סיים שמש-פורשנר פרויקט גדול: סריקה והעלאה של כל כתבי מרקס ואנגלס שאי פעם תורגמו לעברית. הזמנו את רענן לשמש-פורשנר לריאיון ראשון על הפרויקט.

איך זה התחיל?

הספרייה התחילה מקבצים שצברתי על המחשב לאורך השנים. יום אחד החלטתי להעלות את הקבצים לאינטרנט. 20 שנה יש לי קובץ של "הקפיטל" על המחשב, אני אפילו לא יודע מאיפה הוא הגיע אלי. ואז הגיע לידי עותק מההוצאה הראשונה של "המניפסט הקומוניסטי" שתירגם דוד קלעי בשנת 1922, העליתי גם אותו.

פריצת הדרך הייתה כשנזכרתי כי בשנותי בנוער חד"ש, בתחילת שנות האלפיים, היה באינטרנט אתר של בנק"י שהייתה בו ספרייה וירטואלית מדהימה עם טקסטים של מרקס, לנין, לוקסמבורג, טרוצקי ועוד. הם הקלידו, ערכו, הוסיפו הקדמה והערות - עבודה חד פעמית. אבל האתר ירד

אין דמוקרטיה במדינה כובשת

בחרש בלוי שיפה
הנושק להר דמוע
מציאתיו –
כבד לבוש מהוה
לוטש פי רפיונו
כורע בחדלוננו
ובאלמותו אומר לי:
"אתה לוחם על דמוקרטיה
אבל בשאתה חיל כובש
הדמוקרטיה אינה יכולה
לבוז בשעריו!"

השיר נכתב בעת שירות מילואים בשנת 1975. השבוע חזרתי
לשיר מתוך כאב, שרבים טרם הפנימו שהפתרון נעוץ בסיום
הכיבוש ובהקמת מדינה פלסטינית בצד ישראל.

בקסבות הכבושות

בקסבות של שכם וג'נין
התבוססו נעורינו שנתלשו
מדשאים ופרחים שהשאנו בפית.
בקסבות אכחת הזמן
השילה את כל המלים הנושמות ערכים מהספרים
השירה את כל הצלילים המלטפים חיים מהשירים
הלכה נטוית גרון ומשקרת עינים
הלוך וטפוף ברגלים מעכסות של חיל בצבא כובש.
בקסבות של שכם וג'נין
הכו בתרי מלים ושברי צלילים.
תועה אלף לאחות
בתרי כל המלים מהספרים
שברי כל הצלילים מהשירים
רסיסי כל הערכים מהחיים
קרוב לשירים ששרו נעורינו
קרוב לספרים שקראו חלומותינו
קרוב לערכים שהשאנו בארון הספרים של אמא מכורה
ולא לקחנו אתנו בימים אפלים בקסבות של שכם וג'נין.

תפלה כלואה

יומי כפוף במדרון עקר
כפות לליל משיב כוכב
טוה סורגי פלאי
זוקף ראשי סוהרי
בל גיהו פני אלוהי
בל ישעה לבו לתפלותי
לאחות מהר את כל קרעי שמיו
לתן אחות אמהות לשרה ולהגר
לתן הבכורה כאחת
לילדי אברהם ואברהם
לישמעאל וליצחק יחדו
בל גלוקו עוד מלח פצצם
בל ישפתו מי ראש
בקדרת צירוהתה של הארץ
תחתה גחל לוחש אימה ואיבה
עד התם בשרנו
עד עצמותינו יחרו
עד תשם ארץ ומלואה
במדבר עדוי במרבדי דרדר.

איתן קלינסקי

איתן קלינסקי קורא משיריו באירוע לציון מאה שנה למפלגה
הקומוניסטית בארץ, 2019 (צילום: זו הדרך)

מבחר שירים

עולה תחת האיל

אברהם אבינו
הלך אל ארץ המוריה על אחד ההרים
להעלות שם את יצחק לעולה –
חבש חמור
לקח את שני נעריו אתו
ואת יצחק בנו,
בקע עצי עולה
ויקח וילך אל המקום
אשר אמר לו האלוהים.
כבר יותר מיובל שנים
ארצי לזקחת את כל נעריה אתה
מבקעת עצי עולה
והולכת אל המקום
אשר לא אמר לה האלוהים.
כבר יותר מיובל שנים
הולכת מכורתי בארץ לא לה
שם לא בא מלאך מן השמים
גם לא בא איל
להאחו בסבך קרניו
להעלותו לעולה
במקום יצחק בני
והנערים אשר עמו.
כבר יותר מיובל שנים
ארצי בונה מזבחותיה
בארץ לא לה,
שולחת יד במאכלת
לעיני חמה כבולה
הגוהרת על צוקיה
ומשועת לשוא
איל לעולה – תחת בניה.
עד מתי ילדי מכורתי
ילדי יצחק וישמעאל
יעלו לעולה,
כשחר יפה יאחזו
בסבך תלמליהם
עולה תחת האיל.

לגלגל בלשוני
לפשק פי
ולשלח וריקה מרה
העולה מתוך מיצי מרה.

* / שגיא אלנקווה

אני גרגר על פי רחם ודומה
שלפתע רד
וסב סחרחר.
החור שאני ביקום
הוא שטוח,
הוא בקושי סניקס,
נבט לבן
מקופל,
אני שוחה בהבל
של כוס קפוצ'ינו מדומה,
אני מכסה,
היפוך עצמי קטן.
אני גרגיר גח,
לבנה רכה,
שיר.

* / טלי אוקסנברג

עוד ועוד נושרים חוטי העצמי, מעצמם
ועדין, נארגים מחדש
לבגד ישן.
עוד הזהות נתפרת
כבררת מתדל,
עוד ועוד חסד
הפרימה בקצה הלילה

מתוך הספר "אני, אורות מהבהבים", הוצאת מניפה, 2023

לאן הולכות נשמות האסירים / מכי חכם נאמן

שורות דבי אדם במסדר ארקטי
קורעות עיני בסגורי הבקר,
לכן הקרח
מפורר את החם במבטים
שיכול אסיר להפיק מקרבו.
לשמש בקלא לפורטובו במוסקבה אין שאיפות,
זכרונה חדל להפציע במסדרונות ובתאים האפלים
של הנשמות שנשתכחו משמן, מתמונות ילדותן.
פרח יחיד באגרטל,
המים פלים והולכים בקרקעיתו.
מתק החלב החם
גבצת פטמתך החגרת.
בשתי אצבעותי אכבה
את הנר הלילה
בחלומי אכסד ויחם לי
אכרף צעיפך על עיני
ואישן.

בעריכת לריסה מילר

פסל סביבתי שיצרה טל טנא-צ'קס והוצב בכיכר רבין, יולי-אוגוסט 2021
(צילום: פרויקט תל-אביב)

שירים לחג

* / מאיה ויינברג

חם יולי אוגוסט לא יעלה על הדעת
המדרכות מתפתלות תחת עצמן
ברחוב אפילו לא מינה שחנה אחת
קל וחמר חתול
בצהרי היום אפשר למות מרב צער
להלכד באמצע השמש כמו שבוי מלחמה
אור הפכחון הנורא
לכן מוטב לצאת רק לעת ערב
לראות אם קלו המים
ומי נשאר בין החיים
האם השג במערב הסכם פניעה

התממשות / גל נתן

במקום להגיד -
פוטנציאל
שלא התממש
אפשר להגיד -
חסר פוטנציאל
שכן התממש

* / לאה צבי דובז'ינסקי

אני
לומדת לירק
למרחקים קצרים
ככה לקפל השפתים
לאסוף היטב בין השנים

הממשלה מקדמת מעקב שב"כ אחרי מורים

כנס מרקס 2023

קול קורא

מבט מרקסיסטי על הפשיזם

בתחילת חודש נובמבר יתקיים בתל-אביב, ביוזמת הגדה השמאלית ובחסות "זו הדרך" ומכון אמיל תומא, כנס מרקס השנתי, אשר יוקדש לנושא "מבט מרקסיסטי על הפשיזם". מטרת הכנס היא ללבן כמה שאלות רלוונטיות למציאות הפוליטית, החברתית והכלכלית בישראל - בייחוד מאז תחילת ההפיכה המשטרית בניצוחה של ממשלת הימין הקיצוני. במסגרת כנס מרקס יתקיימו מספר דיונים והרצאות: פשיזם וגזענות - מבט היסטורי; פשיזם, ניאו-ליברליזם וקפיטליזם; פשיזם, אפרטהייד וכיבוש; מעמד, חברה ופשיזם בישראל. כמו כן, יתקיים מושב מיוחד המוקדש לספרים שראו אור בשנתיים האחרונות.

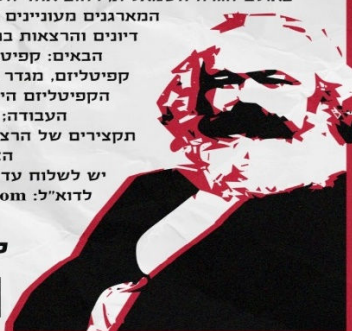
הכנס בתל-אביב יתקיים בחמישי-שישי, 2-3 בנובמבר 2023 באולם הגדה השמאלית, רחוב אחד העם 70, תל-אביב. המארגנים מעוניינים לקבל הצעות למפגשים, דיונים והרצאות בנושאים שצוינו ובנושאים הבאים: קפיטליזם בישראל ובפלסטיין; קפיטליזם, מגדר ואפליה; פשיזם ותרבות; הקפיטליזם הישראלי והשינויים בעולם העבודה; קפיטליזם וסביבה ועוד. תקצירים של הרצאות (עד 200 מילים), או הצעות לסדנאות ולדיונים, יש לשלוח עד יום ראשון 8 באוקטובר, לדוא"ל: zohaderekh@gmail.com

לפרטים נוספים:

טל' 050-5201416

נוהדן

חד"ש סטודנטים

סמינר קיץ ע"ש אמיל תומא

סדנאות פוליטיות, תקשורתיות וארגוניות ומעגלי שיח בנושאים סטודנטיאליים
ציבור הסטודנטים מוזמן
14-15 בספטמבר, גבעת חביבה

מועדון הגדה השמאלית

אחד העם 70, ת"א

"היצור"/ ג'ון קרפנטר

ארה"ב, 1982, 109 דקות (אנגלית, כתוביות בעברית)
לאחר ההקרנה תתקיים שיחה בהנחייתן של
דניאלה ניבון ושירה מרק בן צבי
יום שלישי, 19.9, 20:00

השבוע באתר "זו הדרך"

מחאות ברומא נגד מעצרו של חוקר איטלקי-פלסטיני במעבר אלנבי, שביתת רופאי השיניים בקופת חולים מאוחדת ועוד...

zoha.org.il

הקואליציה הימנית הקיצונית מקדמת הצעת חוק לפיה כל מורה במערכת החינוך יעבור בדיקה של שירות הביטחון כתנאי להעסקתו. על הכוונת: רבבות מורים ערבים ואלפי עובדי הוראה התומכים במאבק נגד ההפיכה המשטרית. כך מסר ביום שלישי (12.9) שחר אילן ב"כלכליסט".

על פי הידיעה, השב"כ אמור לקבל ממשרד החינוך בימים הקרובים את מספרי הזהות של המורים כדי לבצע בדיקה מדגמית במחשבו. זאת כדי לאמוד את היקף החשודים ולקבל תשובה לגבי עלות ההליך.

עו"ד טל חסין מהאגודה לזכויות האזרח אמרה בתגובה: "זה מהלך הזוי שתחילתו בניסיונות אובססיביים של ח"כים מהימין הקיצוני לעגן בחוק מעקב אחר מורים ערבים ולתייגם כאויב. עכשיו מבקשים להחילו על כל המורים כדי להלך עליהם אימים ולעצב דור של מורים שאינם מעזים לפתוח את הפה ותלמידים חסרי חוש ביקורת".

יש לציין כי פיקוח השב"כ על מערכת החינוך הערבית התקיים מאז קום המדינה באמצעות תקן של סגן מנהל אגף החינוך הערבי שאושר בידי נציג השב"כ. התקן בוטל ב-2005, אך הבדיקות למורים ערבים נמשכו עד 2009.

דמוקרטיה או מרד

המשך מעמוד 6

רובם המכריע של בני הדורות הקודמים בחרו להפנות את הגב לאירועים מתמשכים אלה. אולי כי הם לא חשבו שאלה נוגעים בהם, אולי כי יש משהו נוח באדישות. אני רוצה להאמין שהדור שלנו יהיה שונה. אנחנו חיים בזמן תהפוכות גדולות מאוד, ואני רואה שרבות מאיתנו לוקחות בהן חלק. אנחנו מטילות ספק בנרטיבים הרדודים שמפמפם לנו משרד החינוך, והכי חשוב - יוצאות לרחובות וצועקות שאין דבר כזה חצי דמוקרטיה. לא נסתפק במראית עין של שוויון, בניחות של זכויות אדם, בהבטחה שלעולם אינה ממומשת לחופש ביטוי. אנחנו דורשות: דמוקרטיה או מרד. ההפיכה המשטרית נולדה מאדישות: מאדישות כלפי אי-צדק וכלפי הזעקה של קבוצות מיעוט; מחוסר הנכונות גם של רבים מאלה המכנים עצמם שמאל להכיר בפריבילגיות שלהם ולהושיט יד של אחיזת לציבורים מוחלשים.

החודשים האחרונים היו עבורי תקופה של התעוררות. זו תקופה של למידה מאנשים שהחוותיהם והמאבקים שלהם היו קודם לכן שקופים מבחינתי. זו הלמידה שמשרד החינוך מגדיר כמסוכנת מספיק כדי לאסור כעת על קיומה בבית הספר. מאז פרוץ המחאות נגד ההפיכה אני עמוק בפעילות. אקטיביזם פוליטי מתיש ומייאש לפעמים, אבל גם מעורר תקווה. אז היום איתכן אני מלאת תקווה שהדור שלנו ימיר את האדישות, הניכור, השבטיות והעלמת העין, בסולידריות, בערבות הדדית, באכפתיות ובדאגה עמוקה לצדק, לחופש, לשוויון ולמכלול הערכים שעליהם נבנית דמוקרטיה אמיתית לכולן.

יהלי אגאי

ת"ד 26205, ת"א 6126102, טל' 03-6293944, zohaderekh@gmail.com

אתר זו הדרך zoha.org.il מק"י: maki.org.il info@maki.org.il